

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem częściowym z dnia 20 kwietnia 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi zatwierdził złożone przez H. R. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po G. M., z domu S., córce K. i C., zmarłej w dniu 23 marca 2010 roku w Ł.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Umową z dnia 18 kwietnia 1995 roku W. M. nabył wierzytelność przysługującą (...) Bankowi (...) w Ł. wobec G. M..

G. M. zmarła w dniu 23 marca 2010 roku w Ł. jako rozwiedziona. Pozostawiła po sobie córki D. B. i M. K.. Miała jeszcze córkę K. R. (1) która była dzieckiem pozamałżeńskim.

K. R. (1) zmarła w dniu 3 listopada 1995 roku jako panna.

D. B. matkę widziała ostatnio gdy miała 16 lat i wtedy widziała również przyrodnie rodzeństwo. Orzekając o rozwiązaniu małżeństwa spadkodawczyni, sąd ustalił miejsce zamieszkania dzieci przy ojcu. D. B. mieszkała w Ł. na P.. Gdy miała 18 lat wyjechała na stałe do K..

G. M. została pochowana na koszt Miasta Ł.. Córki nie były na pogrzebie.

G. M. miała siostrę H. R..

H. R. nie miała kontaktu ze swoją siostrą. Nie była na pogrzebie. Nie wiedziała o długach siostry.

H. R. ma dwie córki B. M. i I. M. (1).

D. B. ma córki K. R. (2) i E. M.. Z kolei K. R. (2) ma dzieci w osobach J. R. (1) (ur. w (...) r.) i J. R. (2) (ur. w (...) r.). E. M. ma dzieci w osobach I. M. (2) (ur. (...)) i A. M. (ur. (...))

Rodzice spadkodawczyni nie żyją. C. S. zmarła w dniu 28 lutego 2015 r. zaś K. S. zmarł w dniu 29 września 1997 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że uznał, iż na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku H. R. złożyła wniosek o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po swojej siostrze G. M. – choć taki wniosek nie został dosłownie sformułowany.

Wynika to z całokształtu okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

Mianowicie, uczestniczka została wezwana do udziału w sprawie w dniu 13 kwietnia 2016 roku. Pomimo wezwania na termin rozprawy wyznaczony na dzień 30 czerwca 2016 roku, H. R. nie otrzymała odpisu wniosku. Wynikało to z tego, iż wnioskodawca choć został wezwany do złożenia odpisu wniosku, to nie uczynił tego, a jedynie złożył akt zgonu K. R. (1).

Sąd Rejonowy chcąc uniknąć ponownego zawieszania postępowania, podjął decyzję aby odpis wniosku doręczyć na tymże terminie rozprawy.

H. R. nie stawiała się na rozprawę wyznaczoną na dzień 30 czerwca 2016 roku.

H. R. o treści wniosku dowiedziała się zatem dopiero na kolejnej rozprawie, czyli w dniu 16 lutego 2017 roku. Tego właśnie dnia uczestniczka odrzuciła spadek po swojej siostrze powołując się na wcześniejszy brak wiedzy o istnieniu długów.

Dalej wskazał Sąd Rejonowy, że w takiej sytuacji spadkobierca musi złożyć oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania ustawowego terminu.

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu (§ 2 art. 1019 k.c.). Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (§ 3 art. 1019 k.c.).

W ocenie Sądu Rejonowego, w przedmiotowej sprawie opóźnienie w złożeniu oświadczenia wynikało z poczynań wnioskodawcy, który nie złożył odpisu wniosku w wyznaczonym terminie, a nie jakichkolwiek zaniedbań H. R..

Z materiału dowodowego wynika jednoznacznie, iż zarówno córki, jak i siostra nie miały żadnego kontaktu z G. M.

Konkludując, Sąd Rejonowy dokonał zatwierdzenia złożonego po terminie przez H. R. oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości wnioskodawca.

Zarzucał postanowieniu naruszenie:

1) w zakresie przepisów postępowania:

a) art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, nieprawidłową ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, zaniechanie całościowej oceny dowodów i ich wnikliwego zbadania, poprzez:

- nieuprawnione przyjęcie, iż uczestniczka H. R. dowiedziała się o sprawie dopiero na rozprawie, na której była przesłuchiwana, podczas gdy informację o sprawie otrzymała ona co najmniej w dniu 6 maja 2016 r., kiedy odebrała zawiadomienie z Sądu dotyczące tejże sprawy;
- bezzasadne przyjęcie, iż wnioskodawca nie złożył odpisu wniosku dla uczestniczki w sytuacji, gdy nie był do tego uprzednio zobowiązany przez Sąd;
- nieuprawnioną nadinterpretację i przyjęcie, iż uczestniczka złożyła wniosek o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po swojej siostrze pomimo, iż wniosku takiego w przedmiotowej sprawie nie złożyła;

b) art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez brak kompleksowego opisu w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia stanu faktycznego sprawy, co wynika między innymi również z wyżej wskazanych uchybień;

c) art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i orzeczenie ponad żądanie uczestniczki wyrażające się w zatwierdzeniu przez Sąd oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawczyni, podczas gdy uczestniczka nie złożyła takiego wniosku w przedmiotowej sprawie;

2) w zakresie przepisów prawa materialnego:

a) art. 1019 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy uczestniczka nie złożyła wniosku o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po swojej siostrze, a co za tym idzie nie wykazała także ewentualnych przyczyn uchybienia ww. terminowi, a więc brak było podstaw do zastosowania instytucji tam uregulowanej;

b) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i wyinterpretowanie wniosku, który nie został przez uczestniczkę w ogóle sformułowany i złożony, a przesłanki do jego złożenia wykazane, co stanowi nadużycie prawa i działanie z pokrzywdzeniem wnioskodawcy, a także narusza zasadę równości stron oraz ciężaru dowodowego (art. 6 k.c.).

Mając powyższe na uwadze, skarżący wniósł o:

1) uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz o orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych,

2) ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi 1 instancji, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach procesu za obie instancje według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wywiedziona w sprawie apelacja jest o tyle zasadna, że zaskarżone postanowienie jest wadliwe i zachodzi konieczność jego uchylenia, lecz z zupełnie innych przyczyn niż wskazuje skarżący.

Przypomnieć bowiem trzeba, że zgodnie z treścią art. 1015 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może zostać złożone w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Dla spadkobiercy ustawowego będzie to z reguły dzień dowiedzenia się o śmierci spadkodawcy.

Należy jednak zauważyć, że uczestniczka H. R. jest siostrą spadkodawczyni. Jest więc ona spadkobiercą ustawowym ale w dalszej kolejności, dopiero po zstępnych spadkodawczyni. W takim przypadku dniem od którego rozpoczął się dla niej bieg terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku był dzień, w którym jako spadkobierca powołany w dalszej kolejności dowiedziała się o odrzuceniu spadku przez osoby wyprzedzające ją przy dziedziczeniu ustawowym.

Wbrew poglądom prezentowanym przez Sąd Rejonowy jak i skarżącego, za początek biegu powyższego terminu w stosunku do uczestniczki H. R. nie mogą być traktowane ani dzień doręczenia jej odpisu wniosku wszczynającego postępowanie w sprawie ani doręczenia zawiadomienia o terminie rozprawy, gdyż żaden z tych dokumentów nie zawierał informacji o odrzuceniu spadku przez osoby wyprzedzające H. R. przy dziedziczeniu ustawowym.

Stosowną wiedzę o swoim tytule powołania do spadku po swojej zmarłej siostrze, jak wynika z całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego, uzyskała ona dopiero na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku i tego samego dnia złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku. Zachowała więc ustawowy termin do dokonania tej czynności.

Skoro zaś uczestniczka H. R. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po G. M. z zachowaniem ustawowego terminu, to wniosek w przedmiocie zatwierdzenia złożonego przez H. R. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po G. M. był bezprzedmiotowy a orzekanie w tym przedmiocie było zbędne.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji, na podstawie przepisu art. 386 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c..